

ต้องละสมุทัย

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๓๑๓. นะ

ถาม : ๑๓๑๓. เรื่อง “พิจารณาต่อไปไม่ถูก ขอความเมตตาครูบาอาจารย์
แนะนำ”

เมื่อนั่งสมาธิจนสงบก็จะพิจารณาความละเอียดอ่อนของจิต เมื่อก่อนความคิดเข้ามาให้พิจารณาบ่อยๆ แยกค้นหาต้นตอสิ่งที่ทำให้ความคิดเกิดและดับ ส่วนสัญญาอารมณ์หยาบไม่ค่อยเกิด ถ้าความคิดไม่รุนแรง และพิจารณาก็ดับทัน เดี่ยวนี้ความคิดไม่ค่อยมีมา แต่ปัญหาคือ มันมีสัญญาภาพแทรกเข้ามาให้พิจารณาแทน และเกิดบ่อย มันมาแบบเหมือนเราจินตนาการ เหมือนเราดูหนังเพลินๆ เราไม่ได้อยู่ในเนื้อเรื่อง พอจับได้มันจะหยุดแบบไม่มีเหตุผล ไม่รู้จะทำอะไรกับมัน แต่สิ่งที่พิจารณาจับร่วมได้มันมากับสัญญาอารมณ์เพลินเพลิน ถ้าจับได้มันจะหยุดทันทีพร้อมกับล่องคิดต่อเองก็ไม่ได้ มันไม่ใช่ความคิด หลวงพ่อทำอะไรดี เมตตาแนะนำลูกศิษย์ด้วยค่ะ

ตอบ : อันนี้พูดถึงเวลาภาวนานะ ถ้าเราภาวนาเริ่มต้น เราจะภาวนาไม่ได้หลักไม่ได้เกณฑ์ แต่พอภาวนาได้หลักได้เกณฑ์ ได้หลักได้เกณฑ์แล้ว เราก็จะพยายามทำให้มันได้เหตุได้ผล ทีนี้เวลาภาวนาไปมันจะไม่ได้เหตุไม่ได้ผลตามสัจจะธรรม แต่มันได้เหตุได้ผลจากการภาวนา

ได้เหตุได้ผลจากการภาวนาหมายความว่า เวลาเราภาวนาไปนี้ เราเห็นผลงานของเรา เวลาเห็นผลงานของเรา เราเริ่มหัดภาวนา ถ้าเรากำหนดความสงบของเรา ถ้าจิตมันสงบ เวลาเราออกใช้ปัญญาไปนี้ มันจะเป็นเหตุเป็นผลของการภาวนา ถ้าเป็นเหตุเป็นผลของการภาวนา เราจะรู้ว่าสิ่งที่เราภาวนาไม่ได้ มันเป็นอย่างใด

แต่เวลาเราภาวนาได้ขึ้นมา เห็นไหม นี่มันปล่อยวางๆ แต่มันปล่อยวางแล้วนี้ ทำไมมันไม่ถึงที่สุด ทำไมมันไม่ขาด ถ้ามันไม่ขาด เราก็มีความวิตกกังวล เห็นไหม เรายังมีความวิตกกังวลอยู่ว่าเราทำอะไร แล้วเราทำต่อไปอย่างไรจะให้มันจบได้ คิดแบบนี้ คิดแบบโลกๆ

คิดแบบโลกๆ หมายถึงว่า โลกเวลาเราปฏิบัติกัน เห็นไหม เวลาเราศึกษาทาง ทฤษฎีเราก็ศึกษาทฤษฎี แล้วเราศึกษาทฤษฎีแล้วเราฝึกหัดปฏิบัติจนเราทำหน้าที่การงาน ได้ เราก็ทำหน้าที่การงานของเราได้แล้วมันจบ มันเสร็จ งานนั้นมันเสร็จ นี่คืองานของโลก งานของโลกทำแล้วมันเสร็จ

แต่งานของธรรม งานของธรรมถ้ามันจบ เห็นไหม คำว่า ภาวนาแล้วมันมีเหตุมี ผลในการภาวนานั้น แต่มีเหตุมีผลในการภาวนานั้น แต่ทำไมมันไม่จบล่ะ มันยังไม่จบ สิ้น ไม่จบสิ้นเพราะอะไร เพราะมันยังไม่ขาด เพราะมันไม่ขาด แล้วทำอย่างไรมันถึงต้อง ขาดล่ะ

ฉะนั้น เวลาการภาวนาเราบอกว่า มันต้องทุกซ์ควรกำหนด สมุทัยควรละ สมุทัยนี้ ต้องละ ถ้าสมุทัยต้องละ เวลาเราออกต้องละสมุทัย สมุทัยคืออะไร สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ถ้าละสังโยชน์ ๓ ตัวนี้ เราจะเป็นพระโสดาบัน

เราจะเป็นพระโสดาบันปั้บ เราก็ตั้งใจห้ขึ้นมาเลย สักกายทิฏฐิ ทิฐิคือความเห็น ผิด เราก็ทำใจเราให้เห็นถูก วิจิกิจฉาคือความลังเลสงสัย เราก็ไม่สงสัย สีลัพพตปรามาส เป็นการลูปคล่า เราก็จะไม่ลูปคล่า นี่ตัวสมุทัยเลยละ เราบอก เราจะละสมุทัย แต่เราไปอยู่ ในสมุทัยโดยที่เราไม่รู้ตัวเลย ถ้าเราไม่รู้ตัว คำว่า “ไม่รู้ตัว” เพราะเหตุใด

สมุทัยคือ ตัณหาความทะยานอยาก ตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา นี่คือสมุทัย พอ สมุทัย เห็นไหมบอกว่า สักกายทิฏฐิ เราก็บอกนี่ ตัณหา คือความอยากได้ เราก็บอกว่า เรา ไม่มีสักกายทิฏฐิ

วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย เราก็บอกว่าเราไม่สงสัย เพราะเรามีเหตุมีผลในการ ภาวนาแล้ว นี่มันเป็นการไม่สงสัย ถ้าเป็นการลูปคล่า เราก็ไม่ลูปคล่า นี่เราก็คิดว่าเราเป็น สังโยชน์ นี่คืตัวสมุทัย ต้องละสมุทัย แต่มันเป็นสมุทัยโดยที่เราไม่รู้ตัว เป็นสมุทัยโดยที่

ไม่รู้ตัวเพราะว่า ตัณหาความทะยานอยากมันมากับอวิชชาความไม่รู้ มันมากับความรู้สึกนึกคิดของเรา มันนอนเนื่องมาหมด มาหมดแล้วทำอะไรต่อไป นี่ไงคนถึงถามว่า เราภาวนาเราจะได้ผลอย่างไร ทำอย่างไรถึงได้ผล เห็นไหม นี่เวลาเริ่มต้น นี่ภาวนาที่มันมีข้อเท็จจริงของมัน

เวลาจิตมันสงบบ่อยๆ เราก็แยกจับค้นหาต้นตอแห่งความคิด ถ้ามันเกิดความคิดขึ้นมา เห็นไหม มันก็เกิดดับ พอมันเกิดดับ เราพิจารณาของเรา มันก็เริ่มต้นตั้งแต่ว่า รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ อันนี้เป็นขั้น ๕ แต่ รูป รส กลิ่น เสียง ถ้ารูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นเรื่องภายนอกใจ ถ้ามันเรื่องภายนอกถ้าเราพิจารณาภายนอก

เราจะบอกว่า การพิจารณาเริ่มต้นที่เราบอกเราจับแยกแยะได้ เราคิดว่ามันเป็นวิปัสสนาๆ อันนั้นมันเป็นสัญญาอารมณ์ต่างหาก ถ้ามันปล่อยสัญญาอารมณ์เข้ามา มันก็เป็นตัวของจิต ถ้ามันเป็นตัวจิตขึ้นมา จิตมันสงบแล้วมันเห็นของมันตามความเป็นจริง มันถึงเป็นตามความเป็นจริง ถ้าไม่ตามความเป็นจริง นี่คิดแบบทางโลกๆ

คูลี หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ ท่านบอกว่า “เดี๋ยวนี้ปฏิบัติพอเป็นพิธี” คำว่า “พอปฏิบัติเป็นพิธี” เขาปฏิบัติสำนักต่างๆ เห็นไหม เขาจะตั้งทฤษฎีของเขาขึ้นมาแล้วก็ปฏิบัติตามนั้น นี่รู้ตัวทั่วพร้อมๆ รู้ตัวไปหมดละ นั่นละตัวสมุทัยทั้งนั้นละ มันสมุทัยทั้งนั้นเลย เพราะว่ามันสร้างขึ้นมานั้น มันเป็นอย่างนั้น แล้วมันปล่อยวาง จิตมันดีๆ มันดีในสมุทัยใจ มันดีในสมุทัยมันก็ดีแบบโลกๆ มันไม่ละเอียดเข้าไปถึงจนเข้าไปเจอข้อเท็จจริง

ถ้ามันเจอข้อเท็จจริง เห็นไหม เวลาเราภาวนากันนะ เวลาครูบาอาจารย์เราภาวนาถ้าจิตมันสงบแล้ว ถึงออกไปใช้ปัญญา ถ้าจิตมันสงบแล้วออกไปใช้ปัญญา ใช้ปัญญาอย่างไร แต่เราใช้ปัญญากันอยู่อย่างนี้เราบอกมันเป็นปัญญาๆ เห็นไหม นี่ทุกข์ควรกำหนด ไหนเราบอกเราทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ นี่ต้องละสมุทัย แต่เราไม่เคยเห็นสมุทัย เรา รู้จักสมุทัยไม่ได้ เพราะสมุทัยเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา นี่การที่ผลงานในการปฏิบัติก็เป็นเรา ถ้าเป็นเราขึ้นมาแล้วนี่ มันเป็นเราเพราะอะไรละ มันเป็นเราเพราะว่าเราไม่มีปัญญาอันละเอียดจะรู้เท่า ถ้าไม่มีปัญญาอันละเอียดจะรู้เท่าพอภาวนาแล้วจะได้ผลๆ มันถึงไม่ได้ผลๆ

มันไม่ได้ผลเพราะอะไร เพราะว่าเราเองนี้รู้ คนภาวนามันรู้ รู้เพราะอะไร เพราะมันมีความค้างในหัวใจ มันมีความสงสัยลึกๆ นี่เวลาคนภาวนาไปแล้ว บอกพิจารณากาย แล้วมันปล่อย พิจารณาเวทนาแล้วมันปล่อย ทุกอย่างมันปล่อย มันปล่อยแล้วมันเป็นผลหรือยังๆ นั่นละความสงสัย

กรณีตัวอย่างนะ เวลางานศพหลวงปู่มั่น พอเสร็จจากงานศพหลวงปู่มั่น หลวงปู่เทศก์ท่านจะชวนหมู่คณะไปเที่ยวได้ พอไปเที่ยวได้นี้หลวงปู่จวนท่านก็จะลงใต้ไปด้วย พอหลวงปู่จวนท่านจะลงใต้ไปด้วยนี่นะ หลวงปู่ขาวบอกว่า ชวนหลวงปู่จวนไปอยู่ด้วย หลวงปู่ขาวชวนท่านอาจารย์จวนไปอยู่ด้วยที่ถ้ำกลองเพล

ที่นี้อาจารย์จวนก็จะลงใต้อย่างเดียวๆ จะลงแต่ไปใต้ เพราะธรรมดาพระธาตุคงค์ทั่วประเทศไทยกลับมาจากเชียงใหม่ไปรดคงค์มาแล้วทุกภาค ภาคใต้ยังไม่ได้ไปก็อยากไป ยิ่งไงก็จะลงใต้ไปกับคณะที่พอเผาศพเสร็จแล้วก็จะลงไปได้ หลวงปู่ขาวใช้อุบายวิธีการขนาดไหน จนถึงที่สุดไม่ได้ หลวงปู่ขาวก็เลยบอกว่า “ท่านไปไม่ได้หรอก เพราะหลวงปู่มั่นฝากท่านไว้กับผม” หลวงปู่มั่นท่านฝากหลวงปู่จวนไว้กับหลวงปู่ขาว เพราะอะไร เพราะว่าเวลาภาวนาไปครูบาอาจารย์กับลูกศิษย์จะอยู่ด้วยกัน จะรู้จริตของแต่ละคนมันจะไม่เหมือนกัน

หลวงปู่มั่นเวลาท่านฝึกนะ ท่านฝึก คูสิ เวลาหลวงปู่ฝัน หลวงปู่ชอบ ตามขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นที่เชียงใหม่ เวลาตามขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นที่เชียงใหม่ “ไม่ใช่” หลวงปู่ฝันกับหลวงปู่อ่อน หลวงปู่ชอบท่านไปต่างหาก หลวงปู่ฝันไปกับหลวงปู่อ่อน เวลาไปกับหลวงปู่อ่อนนะ หลวงปู่ฝันไปพักที่วัดเจดีย์หลวง หลวงปู่มั่นท่านมารับหลวงปู่ฝันที่วัดเจดีย์หลวงเลย

เวลาไปถึงหลวงปู่ฝัน “ท่านอาจารย์มาทำไมล่ะ” หลวงปู่มั่นก็บอกว่า “ก็มารับท่านไง” หลวงปู่มั่นท่านรู้ของท่านนะว่า หลวงปู่อ่อนกับหลวงปู่ฝันท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นที่เชียงใหม่ หลวงปู่มั่นท่านออกมาจากป่า ท่านมารับหลวงปู่ฝันกับหลวงปู่อ่อนเข้าไปภาวนาในป่า นี่ไปฝึกหัดอยู่ในป่า หลวงปู่ฝันท่านก็บอกว่าท่านอยากจะไปเที่ยวที่นั่น พระปฏิบัติณะพอไปเจอป่าเขา โอ้โฮ มันมีแต่ความชุ่มชื้น มันอยากจะไปเที่ยว ที่ไหนที่มันเป็นป่าก็อยากจะไปวิว

พอเข้าขึ้นมา ท่านไปเอาบาตรกับหลวงปู่มัน “จะไปไหน ที่นั่นไม่ดีหรอก ที่นี่ดี” พอหลวงปู่มันพูดอย่างนั้นก็ควบคุมใจตัวเอง ที่นั่นมันควบคุมไม่ได้มันก็คิดอีก วันหลังก็คิดอีก พอไปปรับบาตรตอนเช้า เพราะเช้าก็ต้องไปทำข้อวัตรแล้วไปเอาบาตรของหลวงปู่มันมาที่โรงฉันแล้วออกบิณฑบาต พอเข้าไป กลางคืนภาวนาก็คิดอีก เข้าไป หลวงปู่มันก็บอก “ที่อื่นไม่ดีหรอก ที่นี่ดี” จนหลวงปู่ฝันท่านก็กลัวมาก ท่านก็ปฏิบัติของท่านๆ รักษาใจของท่าน แล้วคืนหนึ่งพอภาวนาไป จิตมันรวมลง มันสว่างไปหมดเลย

พอเข้าขึ้นไปจะไปปรับบาตร พอเปิดประตู ธรรมดาหลวงปู่มันท่านจะอยู่ข้างใน แล้วหลวงปู่ฝันท่านต้องเข้าไปเอาบาตร พอวันนั้นไปนะ พอขึ้นไปหลวงปู่มันยืนจังก้าเลย “จะไปไหน เห็นไหมบอก ที่นั่นมันดีๆ เห็นไหม ที่นั่นมันดีใหม่ๆ เมื่อคืนผมไม่ได้นอนทั้งคืนเลยนะ จิตเป็นอย่างไรผมก็คุมทั้งคืนเลยนะ” ท่านเฝ้ามองจิตหลวงปู่ฝันทั้งคืนเลย หลวงปู่ฝัน โอ้โห ท่านก้มท่าน... โอ้โห มันซึ่งใจใจ มันซึ่งใจ

นี่พูดถึงหลวงปู่มัน หลวงปู่ฝัน ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ เห็นไหม คำสอนของหลวงปู่มันมันเป็นเฉพาะคน การปฏิบัติมันเป็นเฉพาะคน มันไม่มีปฏิบัติตามพิธีกรรม เห็นไหม บอกทำอะไรทำพร้อมกันเดินพร้อมกัน ไปเป็นแถวเป็นเหมือนกับลูกเปิดแม่เปิด เดินกันเป็นแถวอย่างนั้น มันไม่มีหรอก ไอ้นั้นมันฝึกทหาร เรื่องการปฏิบัติมันไม่มีอย่างนั้นหรอก การฝึกทหารเขาฝึกกันอย่างนั้น แต่การฝึกใจไม่มี ถ้าของมันไม่มี มันเป็นไปได้ มันไม่มี นี่พูดถึงหลวงปู่ฝันนะ

เวลาหลวงปู่จวน ในนิมิตของหลวงปู่มันว่า หลวงปู่มันได้เอาหลวงปู่จวนขึ้นหลัง แล้วขึ้นไปหลังไป เห็นไหม นิมิตของหลวงปู่มัน แล้วหลวงปู่จวนท่านปฏิบัติของท่าน ท่านมีประสบการณ์อะไรของท่าน ท่านได้ถามปัญหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันเห็นถึงความ เป็นไปว่าจิตนี่คือกะนอน จิตนี้มีฤทธิ์ จิตมีฤทธิ์เพราะอะไร เพราะเวลาจิตสงบนะ หลวงปู่มันกับหลวงปู่จวนเวลาจิตสงบแล้วมันจะขึ้นเป็นภาษาบาลี หลวงตาท่านบอกเลย เวลาจิตเราสงบนะ ธรรมมันเกิดเป็นภาษาไทย คือขึ้นมาเป็นภาษาไทย แต่หลวงปู่มันกับหลวงปู่จวนขึ้นเป็นภาษาบาลี พวกภาษาบาลีพวกนี้จิตมันจะมีฤทธิ์ พอมีฤทธิ์ขึ้นมาที่หลวงปู่มันท่านเห็นคุณสมบัติของจิต เห็นคุณสมบัติของคนว่ามีอำนาจวาสนาขนาดไหน

ฉะนั้น ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนา มันต้องมีถวายประจำข้าง ซ่างตัวไหนถ้ามันกิก
คะนอง ซ่างตัวไหนที่มีกำลัง ซ่างตัวไหนที่จะใช้ประโยชน์ได้ ถวายประจำข้างนั้นต้อง
ให้ทันซ่างตัวนั้น ถ้าถวายซ่างตัวนั้นคุมซ่างตัวนั้น ฝึกหัดซ่างตัวนั้นเป็นประโยชน์ขึ้นมา
จะเป็นประโยชน์กับซ่างตัวนั้นเองแล้วก็เป็นประโยชน์กับศาสนา

ฉะนั้นท่านถึงสั่งหลวงปู่ขาวไว้ว่า ฝากท่านจวนไว้ด้วยๆ ทีนี้พอหลวงปู่มันท่าน
ฝากหลวงปู่จวนไว้กับหลวงปู่ขาว นี่ฝากไว้กับหลวงปู่ขาว หลวงปู่จวนก็อยากจะไปเที่ยว
ได้ อยากจะไปรุคงค์ที่ภูเก็ต หลวงปู่ขาวท่านบอกว่าใช้อุบายก่อน เพราะว่าอย่างครูบา
อาจารย์...

ในวงกรรมฐาน ในวงของครูบาอาจารย์ของเราเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จะอ่อนน้อม
ถ่อมตน จะอ่อนน้อมจะถ่อมตน จะพูดสิ่งใดเป็นธรรม ไม่มีทิฐิ ไม่มีมานะที่จะพูดคดี
กัน ไม่มีทิฐิไม่มีมานะที่จะพูดเอาเรียดเอาเปรียบกัน ก็พยายามใช้อุบายบอกว่า “พอเสร็จ
งานศพแล้วท่านจวนไปกับผมนะ ไปวิวีกกับผมนะ” หลวงปู่จวน “ไม่ จะไปภูเก็ต ไม่ จะ
ไปภูเก็ต” จนสุดท้ายเหตุผลที่ยกมาแม่น้ำทั้ง ๕ แล้วก็เอาไม่อยู่ สุดท้ายหลวงปู่ขาวก็เลย
พูดตรงๆ “ท่านไปไม่ได้หรอก หลวงปู่มันฝากท่านไว้กับผม” หลวงปู่จวนนี่คอดกเลย
ต้องไปกับหลวงปู่ขาว

พอไปกับหลวงปู่ขาว พอหลวงปู่ขาวท่านสอนของท่าน ท่านพิจารณาของท่าน
หลวงปู่จวนท่านไปหาหลวงปู่ขาว เวลาไปอยู่ที่ภูทอก อยู่ที่ถ้ำจันทร์ สมัยนั้นสหายเยอะ
มาก แม่ทัพภาค ๒ เขาไปขอร้อง เขาจะจับ ก็เลยเอาหลวงปู่จวนกลับไปอยู่ที่ถ้ำกลองเพล
พอเหตุการณ์เริ่มคลี่คลายเบาบางลง หลวงปู่จวนก็กลับมาภูทอก ท่าน
พิจารณากามราคะ พิจารณาอสุภะ ท่านเอากระดูกซ่างนะแวนคอ แล้วท่านฉันทมาก
แล้วท่านก็คายน้ำหมากออกมาท่วมตัวเลย เพราะท่านพิจารณาอสุภะ พิจารณาอสุภะพอ
คนไปเห็นเข้า ไปฟ้องหลวงปู่ขาวว่า หลวงปู่จวนเสียชีวิตไปแล้ว แต่หลวงปู่ขาวท่านบอก
ท่านสอนเองๆ ขณะพิจารณาอสุภะ

เราจะบอกว่า ถวายประจำข้างถวายนั้นต้องมีปัญญามากกว่าซ่างนั้น ถวาย
ประจำซ่างนั้นต้องมีปัญญามากกว่า ถวายประจำซ่างนั้นต้องมีปัญญาต้องมีอุบายวิธีการ
บอกให้ซ่างนั้นพยายามฝึกหัดตัวเองขึ้นมา พอฝึกหัดตัวเองขึ้นมาจนถึงที่สุด หลวงปู่จวน

“ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์” ไปฟังเทศน์หลวงปู่จวนลี ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์คือทุกข์ควรกำหนด เหตุให้เกิดทุกข์คือสมุทัย ทุกข์ดับนั้นคือนิโรธ วิธีการดับทุกข์ นี่มันจะมีสังขญาณ กิจจญาณ มิกตญาณ นี่วงรอบของ ๑๒ หลวงปู่จวนท่านจะเทศน์อย่างนี้ประจำ

ฉะนั้นเวลาหลวงปู่จวนท่านไปหา ไปกราบหลวงปู่ขาว พาหม่อมคณะไปกราบหลวงปู่ขาว ไปครูปลื เวลาหลวงปู่จวนท่านไปกราบหลวงปู่ขาวนะ ท่านเอาหัวเข้าไปไว้ที่เท้านะ แล้วหยิบเท้าของหลวงปู่ขาวนะ ลูบหัวท่านๆ ท่านเคารพ ท่านบูชา ท่านซาบซึ้งบุญคุณหลวงปู่ขาวที่หลวงปู่ขาวเอาท่านไปชุบเลี้ยง เอาท่านไปดูแล ท่านซึ่งบุญคุณกัน นี่เห็นไหม ถ้าเป็นจริงมันเป็นแบบนี้ เป็นจริงเป็นแบบนี้หมายความว่า เวลาหลวงปู่ขาวท่านเป็นพระอรหันต์ ท่านมีคุณสมบัติตามความจริงของท่าน ท่านถึงบอกวิธีการ บอกชี้แนวทาง ทางที่ผู้ปฏิบัติให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้

ทีนี้เราปฏิบัติกัน เราปฏิบัติแล้วเรามีการศึกษา พอเรามีการศึกษาเราอ้างทางทฤษฎีทั้งนั้นละ พอเราอ้างทางทฤษฎี เห็นไหม นี่เวลาเราพิจารณา เห็นไหม พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม เราก็บอกว่า เราก็พิจารณากายแล้ว คือเราทำตามสูตร เราทำครบกระบวนการตามสูตรแล้ว แล้วจิตมันก็ปล่อยจริงๆ นะ พอจิตมันปล่อย ปล่อยนี้เป็นโสดาบันไหม ถ้าเป็นโสดาบันไหม? ไม่เป็นหรอก ถ้าลองถามว่าอย่างนี้ใช่โสดาบันไหม “ไม่ใช่ ไม่ใช่เด็ดขาดเลย” ไม่ใช่เพราะอะไร เพราะบอกว่า นี่ใช่โสดาบันไหม เอ็งก็สงสัยอยู่แล้วๆ ถ้าอย่างนี้ใช่โสดาบันไหม “ไม่ใช่” ไม่ต้องมาถาม “ไม่ใช่”

แต่ถ้าเป็นโสดาบันนะ ถ้ามันเป็นโสดาบัน โสดาบันเพราะอะไร ถ้าจิตสงบแล้ว จะเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง เราพิจารณาแยกแยะของเรา ใช้อย่างแยกแยะ นี่จะเป็นเจโตวิมุตติปัญญาวิมุตติ เป็นจริตินิสัยที่หายหรือละเอียด มันจะแยกแยะของมัน พิจารณาของมัน

ถ้ามันปล่อยของมันแล้ว ปล่อยแล้วก็ยังสงสัยๆ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ถ้ามันถูกต้องๆ มันจะลึกซึ้งเข้าไป มันจะปล่อยวาง มันจะละเอียดลึกเข้าไปๆ มันก็เป็นแบบนี้

เป็นแบบที่โยมถามนี้ เวลาพิจารณาไปแล้วมันปล่อย ค้นหาต้นเหตุทั้งหมดแล้ว มันก็ปล่อยวางหมด การเกิดดับ รู้เท่าหมดแล้ว สัญญาอารมณ์ที่หยาบๆ นี้รู้เท่าหมดเลย

ถ้ารู้เท่าหมดแล้วนี้ เวลาพิจารณาไปมันมีภาพ มีสัญญาแทรกเข้ามา อันนี้สัญญาแทรกเข้ามา ถ้ามันเป็นจริงมันจะมีอะไรแทรกเข้ามาได้ ถ้ามีอะไรแทรกเข้ามา อันที่เห็นอยู่อันเก่านั้นมันจริงหรือเปล่า

พอสิ่งที่แทรกเข้ามาแล้ว เวลาจับไปแล้วมันไม่มีเหตุไม่มีผล มันหยุดของมัน แล้วกำลังเราพอไหม ถ้ากำลังเราพอเราจะจับได้ ถ้าสิ่งที่มันแทรกเข้ามา เราจับสิ่งที่แทรกเข้ามา แล้วพิจารณาแทรกเข้ามานี้ จากสิ่งที่มันเป็นเปลือกๆ มันก็ละเอียดเข้ามา ถ้ามันแทรกเข้ามา ถ้ามันไม่มีเหตุไม่มีผล ไม่มีเหตุไม่มีผลเพราะจิตกำลังเราไม่พอ ถ้ากำลังเราพอ เราจับแล้วเราต้องแยกส่วนขยายส่วนได้ ถ้ามันเป็นอุคคหนิมิต มันก็เป็นวิภาคะ ถ้ามันแยกส่วนขยายส่วน ถ้ามันแยกส่วนขยายส่วนมันก็เป็นไตรลักษณ์

ถ้ามันเป็นไตรลักษณ์ ก็พิจารณาเป็นไตรลักษณ์แล้ว สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายมันเป็นอนัตตา เป็นอนัตตามันเป็นอย่างไรมันพิจารณาของมันเข้าไป ถ้าพิจารณาเข้าไป เห็นไหม มันทำเข้าไป ถ้าสิ่งที่มันแทรกเข้ามามันเคยแทรกเข้ามา มันก็เป็นสังโยชน์นี้ไง ถ้าเป็นสังโยชน์มันเป็นสมุทัย พอมันเป็นสมุทัย สมุทัยมันเป็นอย่างไร

ที่นี้พอเป็นสังโยชน์ เป็นสมุทัย พวกเราก็จะไปตั้งสังโยชน์สมุทัยเป็นวัตถุขึ้นมา พอเป็นวัตถุขึ้นมา เราก็จะไปฆ่ามันไปทำลายมัน เพราะละสังโยชน์ ๓ ตัว ถ้าละสังโยชน์สังโยชน์มันเป็นแบบใด ทุกคนบอกว่าอยากละสังโยชน์ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่เคยสอนให้ใครละสังโยชน์ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านสอนให้ใช้สติปัญญา ๔ แล้วพิจารณาไป

แต่เวลาเป็นพระโสดาบันขึ้นมา ละสังโยชน์ ๓ ตัว เป็นพระสกิทา ละสังโยชน์ ๓ ตัวแล้วกามราคะ ปฏิมะอ่อนลง ถ้าพิจารณาจนเป็นพระอนาคา ปฏิมะ กามราคะขาดไปขาดไปนี่พระอนาคาละสังโยชน์ได้ ๕ ตัว แล้วสังโยชน์อย่างละเอียดนะ

สังโยชน์อย่างหยาบ สังโยชน์อย่างละเอียด รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา นั้นสังโยชน์อย่างละเอียด ถ้าใครพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม จนละเอียดเข้าไป

พิจารณาถึงที่สุดแล้วถ้ามันทำลายแล้ว มันทำลายสังโยชน์อย่างละเอียดขาดไป ถ้าสังโยชน์อย่างละเอียดขาดไป นี่พระอรหันต์ละสังโยชน์ ๑๐ ตัว

แล้วสังโยชน์มันอยู่ที่ไหนล่ะ เพราะพระอรหันต์ละสังโยชน์ ๑๐ ตัว เราจะพยายามไปละสังโยชน์กัน ว่าสังโยชน์มันอยู่ที่ไหน จะไปละสมุทัยกัน แล้วสมุทัยมันเป็นอะไร? สมุทัยมันเป็นนามธรรม มันนอนเนื่องมา สมุทัย ค้นหาความทะยานอยาก มันนอนเนื่องมากับกระแสของจิต ถ้ามันนอนเนื่องมา ความคิดเราทั้งหมดมันก็มีสมุทัยเจือมาทั้งนั้นนะ นี่ความคิดอย่างหยาบ ความคิดอย่างกลาง ความคิดอย่างละเอียด มันก็มีสมุทัย สมุทัยอย่างหยาบ สมุทัยอย่างละเอียด เห็นไหม มันเป็นนามธรรม พระพุทธเจ้าถึงสอนให้พิจารณาสติปัญญา ๔

พิจารณาสติปัญญา ๔ ถ้าสติปัญญามันเข้ามา เราพิจารณาไป สิ่งที่เป็นสมุทัยมันก็เบาบางลงๆ มันไม่ใช่ขีปนาวุธปาฏิหาริย์ กิเลสมันก็ขาดไป ถ้ามันขาดไป มันเป็นจริงของมัน มันก็เป็นจริงของมัน

เราจะบอกว่า การปฏิบัตินี้มันเป็นเฉพาะ มันไม่มีใครทำเหมือนกัน มันไม่เหมือนทางวัตถุที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรมสายการผลิตออกมาเหมือนกันหมดละ นี่สายการผลิต เห็นไหม สายการผลิตพระโศดาบัน จะมีพระโศดาบันเป็นร้อยเป็นล้านเลย เพราะออกมาเป็นสายการผลิตนี้ สายการผลิตนี้จะเกิดสภิกขา อนาคา พระอรหันต์ มันมีสายการผลิตที่ไหน เพราะอะไร

เพราะสายการผลิตนะ แม้แต่โรงงานที่เขาผลิตสินค้า ถ้าวัตถุดิบมันตั้งมาจากที่แตกต่างกัน คุณภาพของวัตถุดิบมันไม่เหมือนกัน ออกมานี้รูปเหมือนกัน แต่คุณสมบัติไม่เหมือนกัน เพราะว่าวัตถุดิบที่มันแตกต่างกัน นี่ขณะที่เป็นสายการผลิตนะ สายการผลิตนั้นเป็นอุตสาหกรรม แต่ถ้าเป็นการปฏิบัติ มันไม่มี เพราะว่าจริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน เอตทัคคะ ๘๐ องค์ พระอรหันต์ได้ถึง ๔ อย่าง ๕ อย่าง อันนั้นเฉพาะพระอรหันต์ แต่อย่างองค์อื่นได้เอตทัคคะคนละทางๆ ไม่เห็นมีใครเหมือนใครเลย ไม่มีใครเหมือนใคร เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน สะอาดบริสุทธิ์เหมือนกัน แต่คุณสมบัติไม่เหมือนกัน

ถ้าคุณสมบัติไม่เหมือนกัน สิ่งที่มีการภาวนา จิตของคนก็ไม่เหมือนกัน ถ้าไม่เหมือนกัน สิ่งที่มีการกระทำเราต้องกระทำกับจิตใจของเรา ถ้าจิตใจของเรา เราภาวนาของเราเข้าไป นี่ที่ปฏิบัติยากๆ ปฏิบัติยากอยู่ตรงนี้ไง ตรงที่เวลาผู้ที่ปฏิบัติไปแล้ว นี่เราเป็นปัญญาชน พอปัญญาชนขึ้นไปนี่ เราอิงทฤษฎี อิงธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วก็จะทำให้เหมือน

ฉะนั้น เวลาในภาคปฏิบัติ เห็นไหม เวลาเราพูด ทุกคนจะบอกว่าพูดเหมือนกับการไม่เคารพบูชา แต่ความจริงเคารพบูชา เคารพบูชาอย่างสูงสุดเลย แล้วเคารพบูชาว่าตรงนี้มันเป็นประเด็นเลย ประเด็นที่ว่าให้พวกเราได้คิด แล้วให้พวกเราได้ปล่อยวาง ปล่อยวางสิ่งที่มันเป็นผลลบ สิ่งที่มีมันดึงให้เราต่ำ แล้วเราปฏิบัติตามข้อเท็จจริง

เวลาหลวงตาท่านจบเป็นมหา ท่านเรียนถึงเป็นมหานะ เวลาจะปฏิบัติขึ้นมา มีจิตใจอยากจะเป็นพระอรหันต์ อยากจะพ้นจากทุกข์ ศึกษาจนเป็นมหา นิพพานก็ต้องศึกษาแล้วธรรมดาพระไตรปิฎกศึกษาจบหมดแล้วละ แล้วเวลาจะปฏิบัติขึ้นมา นิพพานจะมีจริงหรือเปล่า มันก็มีกิเลสละเอียดๆ มันกระตุ่นในหัวใจ มันจะมีจริงไม่มีจริง ปฏิบัติแล้วจะได้ผลไม่ได้ผล ถ้ามันสงสัยอย่างนี้ ต้องหาพระองค์ใดองค์หนึ่งเป็นผู้ชี้ขาดว่ามันมีจริงหรือมันไม่มีจริง ก็ไปหาหลวงปู่มัน กว่าจะไปเจอหลวงปู่มัน ไปเจอกับหลวงปู่กู่ที่หนองคาย ใครๆ เขาก็อยากให้อยู่ด้วย เพราะพระดี ใครๆ เขาก็อยากเอาไว้ด้วย

ท่านบอกว่า ในใจของท่าน ท่านบ๊กรงแล้วว่าต้องไปหาหลวงปู่มัน ฉะนั้นอย่างไร ท่านก็ต้องไปหาหลวงปู่มัน พอไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านมีขนาดตั้งสัจฉานเหมือนกัน ท่านก็รู้ของท่าน ท่านพูดกับหลวงปู่เจี๊ยะไว้แล้ว “มันจะมีพระหนุ่มๆ องค์หนึ่ง จะมาหาเรา พระองค์นี้จะเป็นประโยชน์มหาศาล”

เวลาหลวงตาท่านไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันเดินจงกรมอยู่ที่บ้านโคก(อะไรรันนะ) ท่านเดินจงกรมอยู่ คือท่านรู้ ท่านรู้ของท่าน ประสาเราว่า ภาพแรก ความประทับใจเห็นไหม ท่านมาเดินจงกรมอยู่ แล้วเข้าไป “มาจากไหนๆ” เสร็จแล้วขึ้นไปเทศน์ เวลาเทศน์จบแล้ว “มหากี่เรียนจบมาถึงมหานะ” พอเทศน์จบแล้ว นิพพานมันอยู่ที่ไหน มันลงใจแล้วละ อืม! ให้อะไรที่มันสงสัยในจิตได้สำนึก มันสงสัยอยู่ลึกๆ ว่ามันมีจริงหรือไม่มีจริงนี่ มันลงแล้วละ

ทีนี้พอหลงแล้ว เห็นไหม หลวงปู่มั่นท่านก็จะเริ่มวางพื้นฐานเลย ขนาดจบเป็นมหามานะ เวลาเราไปฟังเทศน์ เราฟังเทศน์กับเจ้าคุณ เจ้าฟ้าที่ไหนมาก็รู้จบหมดละ จะมาฟังเทศน์พระปานิฟังไม่รู้เรื่องเลย เห็นไหม คำว่า”ไม่รู้เรื่องเลย” คือพยายามจะลงไปตั้งใจฟังให้ได้ เวลาท่านพูดของท่านแล้ว เห็นไหม ท่านก็บอกว่า ท่านเรียนมาแล้วนะ เรียนถึงเป็นมหา ใครไม่เข้าใจก็ว่าพูดด้วยความไม่เคารพ ความจริงเคารพๆ

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติเราเรียนแล้วเราก็เรียนมา แต่ถ้าปฏิบัติ ถ้ายังเอาปริยัติมาเป็นพื้นฐาน เอาปริยัติอิงธรรมของพระพุทธเจ้า อิงวิชาการทั้งหมดเลย ทีนี้พอปฏิบัติไปวิชาการมันจะมาเทียบตลอด เพราะเรารู้อยู่แล้วละ นี่ยังดีนะ มันไม่เป็นทางลบนะ ถ้าเป็นทางลบนะ มันภาวนาไปมันเกิดจินตนาการ พอมันเกิดจินตนาการแล้วมันก็เอาสิ่งที่เราศึกษามารองรับ มารองรับ “อ้อ เป็นอย่างนั้นๆ” เพราะเราก็ทำมาเป็นอย่างนี้แล้ว แล้วทางวิชาการพระพุทธเจ้าบอกไว้ก็ตรงกันเปี้ยวเลย เหมือนกันเปี้ยวเลย สมุทัยทั้งนั้นนะ

เพราะนี่มันเป็นทฤษฎี นี่มันเป็นนามธรรมที่เราไม่เคยเห็นจริงเลย สมาธิเราก็กังไม่ชัดเจนว่า ขณิกสมาธิขอบเขตมันแคไหน อุปจารสมาธิขอบเขตมันแคไหน อัปนาสมาธิขอบเขตมันแคไหน แล้วเวลาสิ้นสุด อัปนาสมาธิสูงสุดแล้วมันแคไหน แล้วต่อไปอย่างไร มันจะมีผลอะไรขึ้นมา ไม่มี ก็เคยมีแค่นั้นละ สูงสุดก็มีแค่นั้นแล้วก็รอวันเสื่อม แค่นั้นเอง แต่เราออกใช้ปัญญาไปแล้ว ปัญญามันเป็นอย่างไร นี่ถ้าคนเป็นนะ

ฉะนั้น หลวงปู่มั่นท่านถึงพูดตรงนี้ไง ท่านบอก “มหา มหาเรียนมาจนเป็นมหามานะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เกิดไล่ศิโรราบไว้สูงสุดเลย” เพราะหลวงปู่มั่นท่านสมบูรณ์สมบัตินมา ท่านรู้ถึงกิเลสมันจะเอาอะไรมาอ้างอิง กิเลสมันจะเอาอะไรมาตลบหลัง กิเลสนี้มันไปเอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาตลบหลังเรา เพราะมันศึกษารู้กระบวนการมันทั้งหมดแล้ว ทางวิชาการกิเลสมันรู้หมดแล้ว เราเรียนมากิเลสมันก็อยู่กับเรา นี่อนุสัยนอนเนื่องไปกับจิต มันอยู่กับจิตเรานี้แหละ ทำอะไรกิเลสทำด้วย ศึกษาอะไรกิเลสศึกษาด้วย รู้อะไรกิเลสรู้ด้วย ถ้ามันรู้ด้วยมันก็เอาสิ่งนั้น เห็นไหม

ถ้าเอาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาสร้างภาพ พอสร้างภาพขึ้นมา เพราะเรารู้อยู่แล้ว พอจินตนาการขึ้นมามันก็เป็นเหมือนกันหมดเลย ฉะนั้นหลวงปู่

มันท่านเคยทุกข์เคยยากอย่างนี้มา ถ้าคนปฏิบัติไปแล้ว ถ้าคนยังไม่เชื่อมันต้องทุกข์ยากอย่างนี้ไปก่อน ทุกข์ยากไปอย่างนี้ ทุกข์ยากจนมันจนตรอก

คนปฏิบัตินี้มันไม่เชื่อใครหรอก คนภวานานี้ทุกคนทิวสูงมาก พอทิวสูงนี้พอภวานาไป มันก็บอก “ของเราใช่ๆ ครูบาอาจารย์นี้ไม่รักเราจริง ถ้าครูบาอาจารย์รักเราจริง ครูบาอาจารย์ต้องบอกของเราใช่สิ ไปถามที่ไรหน้าหงายทุกทีเลย อาจารย์นี้ไม่รักเราจริง ถ้ารักเราจริงต้องยกกันเราสิ อาจารย์ไม่เคยยกกันเราเลย ไปที่ไรโดนทุกที” ก็กิเลสมันเป็นแบบนี้ พอกิเลสเป็นแบบนี้...

สิ่งที่หลวงปู่มันบอกว่า “สิ่งที่ศึกษามาเรียนมานะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดไว้บนศรัทธา แล้วใส่ลั่นชักไว้ แล้วลือคฤงญแจมันไว้ อย่าให้มันออกมา แล้วมหาภวานาไปเถอะ ภวานาไป” เพราะภวานาไปเป็นการปฏิบัติแล้ว ถ้าปฏิบัติจริงนะ ถึงที่สุดแล้วการปฏิบัติเรา ปริยัติมันจะมาเหมือนกัน ถ้ามาถึงจุดแล้วมันจะเป็นอันเดียวกัน ถ้าเป็นอันเดียวกันให้มันเป็นไปตามความเป็นจริง

แต่ขณะที่เราไม่มีประสบการณ์อย่างนี้ พอเราปฏิบัติไป เรามีความสงสัยไหม คนปฏิบัติมีความสงสัยไหม? สงสัยทุกคน พอสงสัยแล้วมันก็จะไปลากเอาที่เราเรียนมา มารองรับ มันก็จะไปลากเอาที่เรารู้ไว้มาหนุน มาคอยลากไป กิเลสมันจะเป็นแบบนี้ แล้วมันเสียเวลาไหม

หลวงปู่มันท่านพูดไว้สุดยอด ท่านบอกว่า “ถ้าเราปฏิบัติไปพร้อมกับปริยัตินี้มันจะตะมะมันจะตีบกัน คิดสิคนจะตะจะตีบกัน” เหมือนพี่น้องอยู่ในบ้าน ๒ คน มันทะเลาะกันทุกวันเลย พี่น้อง ๒ คนทะเลาะกันในบ้านทุกวันเลย เวลามันทะเลาะกัน มันก็กระเทือนใจไหม นี่ก็เหมือนกัน กิเลสกับธรรมมันจะตะมะมันจะตีบกัน เวลาปฏิบัติ ธรรมกับกิเลสมันทะเลาะกันอยู่อย่างนั้นละ มันไม่สามัคคีกันเลย แล้วการปฏิบัติมันจะลำบากไหม

แต่ถ้าเราแยกเลย อ้าว พี่น้อง ๒ คนแยกกัน เอ็งก็ไปทำงานของเอ็งนะ พี่ก็ไปทำงานของพี่ น้องก็ไปทำงานของน้อง ไปทำงานเสร็จแล้วกลับมาคุยกันนะว่างานมันเป็นอย่างไร เออ อย่างนี้มันจะดีใจไหม

นี่ก็เหมือนกัน ปริยัติเราก็เก็บใส่ลิ้นชักไว้ แล้วก็ลั่นกุญแจมันไว้ แล้วเราปฏิบัติไป ปฏิบัติไป ทำงานปฏิบัติไป ปฏิบัติไปจนถึงที่สุดแล้วมันมาเทียบปริยัติ เพียะ! นี่มันเป็นประโยชน์ตรงนี้ไง ถ้าเป็นประโยชน์ตรงนี้ปั๊บ เรานี้ผู้ถาม พวกนักปฏิบัติเรารู้แล้วจิตใจเราวางไม่ได้ เราวางไม่ได้ พอวางไม่ได้ปฏิบัติไปแล้ว นี่มันเป็นอย่างไร

“นี่ต้องละสมุทัย ต้องละสมุทัย สมุทัยต้องละ”

การปฏิบัตินี้ละสมุทัย สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ต้องละ แต่เราไม่ได้ละ พอเราไม่ได้ละแล้วนี้ไม่สงสัยไม่ลูบคลำ ไม่สีลัพพตปรามาส ก็ไม่สีลัพพตปรามาสก็ธรรมเมาใจ พอกินเหล้าเมาเอ้ เออ...ไม่กินอีกแล้วละ ใครกินเหล้าจบแล้วบอกว่าจะไม่กินเหล้าอีกแล้วละ เดียวก็กินอีกแล้ว

นี่ก็เหมือนกันไม่สีลัพพตปรามาส ไม่ลูบคลำแล้วละ ไม่ลูบคลำ ไม่ลูบคลำมันก็สงสัยอยู่นะ ทิ้งตรงนี้วางไว้ตรงนี้ เห็นไหม สิ่งที่เป็นปริยัติ

หลวงปู่มั่นบอกว่า “ใส่ลิ้นชักไว้ แล้วลั่นกุญแจไว้ อย่าให้มันออกมา แล้วเราปฏิบัติไป อย่าเอาตรงนี้มาเทียบเคียงเวลาปฏิบัติ แล้วปฏิบัติตามความเป็นจริงไป ถ้าตามความเป็นจริงไป สมุทัยต้องละ แต่เราจะไปละที่ไหนสมุทัยละ ทุกคนก็ไปตั้งภาพเลยว่า สมุทัยเป็นอย่างนั้นๆ จะไปตั้งภาพเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้พูดอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสติปัญญา ๔ อริยสัจ กลับมาที่อริยสัจนี้ นันทิราคะพวกสมุทัยนี้ สิ่งที่ว่า ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ตรงนี้ แล้วเราทำของเรา เราปฏิบัติของเราไป ถ้ามันเป็นจริงนะ มันจะเป็นจริงขึ้นมา พอเป็นจริงขึ้นมาก็คจะเป็นจริง นี่ปฏิบัติแล้วมันจะเป็นแบบนี้ เป็นแบบนี้เพราะอะไร

เป็นแบบนี้เพราะว่าเราเอง เราสร้างอำนาจวาสนามานะ ถ้าไม่สร้างอำนาจวาสนามา เราก็จะโดนคนชักนำไป เรามองถึงสังคมาปฏิบัติสิ ไปดูนะที่ปฏิบัติพอเป็นพิธี ตอนนี้การปฏิบัติกำลังขึ้นหม้อ แล้วก็สร้างทฤษฎีกันขึ้นมา แล้วก็ไปทำกันนะ ทำอย่างนั้นถ้ามันเป็นจริงนะ

เวลาเราไปวัด เห็นไหม ระดับของท่านก็ไปทำทานกัน นี่ก็ถือว่าปฏิบัติแล้ว ปฏิบัติแล้วก็เหมือนกับตุ๊กตา จัดแถวตุ๊กตา ทำอยู่อย่างนั้นนะ ตุ๊กตาไม่ใช่คน ใ้หน้เราเป็นคน แล้วถ้าเป็นคนแล้ว เวลาครูบาอาจารย์ของเราตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นลงมา เวลาท่านสอน ท่านสอนส่วนตัว

อย่างเช่น หลวงปู่จวน ท่านเห็นแนวของหลวงปู่จวน ท่านเห็นแนวแล้วพอเห็นแนวแล้วมันคิดหลายชั้นนะ เห็นแนวหลวงปู่จวนว่าหลวงปู่จวนจิตนี้มันมหัศจรรย์ ถ้าจิตมหัศจรรย์แล้วใครจะคุม แล้วที่ว่าใครมันจะคุม แล้วตัวท่านมันถึงคราวต้องเสียใจ มันถึงคราวท่านต้องตาย

เพราะท่านบอกเองว่า “หมู่คณะ ใครจะปฏิบัติให้ปฏิบัติมานะ แก่จิตแก่ยากนะ ผู้เฒ่าจะแก่หะ ผู้เฒ่าจะแก่ นี้ผู้เฒ่าแก่แล้วนะ เดียวผู้เฒ่าก็อายุไม่เกิน ๘๐ นะ”

หลวงตาพุดประจำ ท่านก็นับเลขนะ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓แล้วนะ ท่านนับมาตลอดว่าไม่พ้น ๘๐ นะ ๘๐ ต้องตายๆ แล้วพอหลวงปู่จวนท่านยังภาวนา มันยังขึ้นมา คือคนเรารู้ที่อยู่ จิตมันมหัศจรรย์ แล้วตัวเองก็ต้องตายไปแล้วจะฝากใครไว้ จะฝากอย่างนี้ไว้กับใคร ก็ต้องฝากไว้กับคนรู้จริงสิ ถ้าฝากไว้กับคนรู้จริง

เพราะว่าหลวงปู่ขาวท่านได้คุยกันไว้แล้วว่า หลวงปู่ขาวนี้เป็นพระอรหันต์ ฉะนั้นท่านถึงฝากไว้ เพราะฝากไว้ จะไปไว้กับคนอื่นก็ไว้ไม่ได้ จะไปไว้กับใคร ถ้าไว้กับคนอื่นนะ เวลาหลวงปู่จวนท่านปฏิบัติขึ้นไป เห็นไหม มีปัญหาตั้งแต่เรื่องผู้ก่อการร้าย สมัยนั้นแฉวนั้นสีแดงหมดเลย เวลาผู้ก่อการร้ายต่างๆ มีอะไรกระทบ เขาก็ไปฟ้องหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวก็เรียกท่านออกไป ไปดูแล จะดูแลตั้งแต่ความเป็นอยู่แล้วยังคอยบอกทฤษฎี ยังคอยบอกวิธีการ ยังคอยแก้ไข ยังคอยทำกัน เพื่อให้ขึ้นมา

เราจะบอกว่า เวลาปฏิบัติไปแล้ว มันเป็นปัจเจก ตั้ง มันเป็นสันติวิโค คือมันเป็นระหว่างดวงจิตของเรากับธรรม ถ้าเราไปเทียบกับคนอื่น เขาไม่ใช่เราและเราก็ไม่ใช่เขา ถ้าเราไม่ใช่เขา เราไปเทียบกับเขา เราฟังกันเป็นธรรมสภาัจฉา เป็นอุบายเป็นวิธีการ แต่จะให้เหมือนกันไม่ได้ จะให้เหมือนกันมันไม่มี ถ้ามันไม่มี เราต้องปฏิบัติของเรา

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติของเรา เราจะต้องสมบุกสมบันเข้าไปสู่ความจริงของเรา ถ้าเราสมบุกสมบันเข้าไปสู่ความจริงของเรา เห็นไหม เราพยายามทำของเรา เราอย่าเรรวน อย่าน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะเราปฏิบัติมาขนาดนี้ ภาษาเรา เราว่า เราเข้ามาถูกทางแล้ว เราเห็นของเรา เราารู้ของเรา เราปฏิบัติของเรา

แต่! แต่ตรงนี้นะ เวลาที่มีสัญญาแทรกเข้ามา ให้พิจารณาแทน ถ้าพิจารณาแทน ถ้าเราพิจารณาของเราเนะ มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราเห็น รูป รส กลิ่น เสียง ใจใหม่เราพิจารณาของเราอย่างนี้ แล้วถ้ามีปัญหา มันปล่อยนะ รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมารเป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ถ้าเราปล่อย รูป รส กลิ่น เสียง เราปล่อยได้จากปฏุชนเป็นกัลยาณปฏุชน นี่มันเป็นขั้นหนึ่ง มันเป็นเรื่องที่ว่าทำสมาธิได้ง่ายกับทำสมาธิได้ยาก

ถ้ามันเข้าใจ รูป รส กลิ่น เสียง เสียงก็สักแต่ว่าเสียง รูปก็สักแต่ว่ารูป ทุกอย่างก็สักแต่ว่ามันปล่อยหมด นี่มันเป็นกัลยาณปฏุชน ถ้ากัลยาณปฏุชนเรารักษาจิตของเรา ที่นี้เวลาเราไปเห็นภาพต่อไปที่ละเอียด ถ้ามันเห็นกาย เห็นเป็นนิมิต เห็นเป็นต่างๆ เขาบอกว่าเห็นภาพแทรกเข้ามา ถ้าเห็นภาพแทรกเข้ามาพอเราพิจารณาไป มันหยุดโดยที่ไม่มีเหตุ ไม่มีผล ถ้ามันหยุดโดยที่ไม่มีเหตุ ไม่มีผล รูป รส กลิ่น เสียงที่เราเห็น มันเป็นเรื่องที่หยาบสิ่งที่มันละเอียดขึ้นมา เรากำลังไม่พอ พอหยุดบีบมันจับไม่อยู่มันก็หายไป เว้น

แต่ถ้าเรามีสติเนะ เรามีสติเราทำความสงบของเราให้มากขึ้น สิ่งที่มีมันแทรกเข้ามา ก็จับสิ สิ่งที่ยาบใจใหม่ อย่างเช่น เปลือกผลไม้กับเนื้อผลไม้ เปลือกมันก็คลุมเนื้อผลไม้ มันก็เป็นผลไม้เดียวกันนั้นแหละ แต่มันเป็นเปลือก ถ้าเราลอกเปลือกแล้วมันก็เป็นเนื้อ ถ้าเนื้อกับเปลือกมันไม่ใช่อันเดียวกัน แต่มันก็เกี่ยวเนื่องกัน นี่ไงถ้าเราพิจารณาของเรา มันปล่อยเข้ามาแล้วถ้ามันมีอะไรแทรกเข้ามา แล้วถ้าจิตเราดีเราจับอันนั้น เวลาเปลือกเปลือกผลไม้ เราจับนะ จับไว้ได้ พอเนื้อไม่มีเปลือกเดียวกันนี่

สิ่งที่เป็นรูปที่เคยเห็นมานี้ เราเห็นของเรามา เวลามันปล่อยเข้ามาแล้ว เวลามันมีอะไรแทรกเข้ามา เราก็จับไม่ได้ เราก็ต้องไม่ได้ แสดงว่าจิตเรากำลังไม่พอ จิตเราไม่มีกำลังพอ เราก็กลับมาทำความสงบให้มากขึ้น ถ้ามันจับได้ มันก็พิจารณาไป ถ้ามันแทรกเข้ามา มันไม่ใช่ความจริง มันก็จะเห็นสติปัญญา ๔ เหมือนตามความเป็นจริง ก็พิจารณา

ซ้ำเข้าไปๆ สิ่งที่เราพิจารณามันรวมกันมา มันมากับสัญญาอารมณ์เพติดเพลินเข้าไป ถ้ามีสติ มันหยุดทันที แล้วลองคิดต่อเอง มันคิดไม่ได้

ความคิดคือสัญญา ความคิดคือเราอยาก ความคิดมันก็เหมือนที่ว่า หลวงปู่มั่น ท่านบอกกับหลวงตา ความคิดอย่างนี้เพราะเราศึกษามา เรามีข้อมูล เราก็คิดของเรา เราต้องการให้มันเป็นกระบวนการ เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา เราก็อยากให้มันเป็นกระบวนการ สติ ปัญญา ๔ เป็นอริยสัจ เป็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เวลานิโรธก็ต้องมีมรรค มันเป็นกระบวนการเราจะคิดให้มันเป็น มันไม่เป็นหรอก

เวลามันเป็น มันเป็นปัจจุบัน เป็นปัจจุบันนะ เดียวก็เห็นกายรูปนี้ พอเห็นกาย คราวนี้เห็นกาย พอจะพิจารณากาย นั่งไปนานๆ มันไม่เห็นกายแล้ว มันปวด มันเป็น เวทนา เวทนาเกิดเราก็จับ สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม อะไรเกิดขึ้นมา ถ้าเราเป็น จับหมดเลย จับแล้วพิจารณาหลายๆ เพราะมันเกิดในปัจจุบัน

ฉะนั้นถึงบอกว่า ถ้าจะลองคิดต่อ มันก็คิดไม่ได้ ถ้าเราคิดต่อไปมันก็ไม่ใช่ ความคิด ความคิดมันเป็นสัญญามันเป็นเรื่องหยาบ ฉะนั้นเราต้องวางตรงนี้ไว้ เราต้องวาง สิ่งที่เรา

เวลาเราออกมาไตร่ตรองนะ เวลาเราใช้โลกีย์ปัญญา เราพิจารณาเปรียบเทียบ อย่างนี้ เราเทียบเคียงกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของครูบาอาจารย์ เราได้

แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป ถ้ามันเริ่มต้น เราก็เทียบเคียงอย่างนี้เข้าไปได้ แต่พอมัน จะเป็นจริงนะ เรามีสติ แล้วอยู่เฉพะหน้า สิ่งใดเกิดขึ้นมาจับสิ่งนั้น ไม่ใช่ว่ามันแทรกเข้ามา นี่เราไปแบ่งแยกว่า อันนั้นจริง อันนี้ปลอม “ไม่ใช่” ปัจจุบันต่อหน้านะ ถ้ามันขึ้นมา ปลอม เราก็จับให้ได้ถ้ามันปลอมนะ พอจิตมันสงบมันเห็น มันก็จับ จับหมายความว่า มัน เอาสติจับได้แล้วพิจารณาได้ ถ้ามันปลอมมันก็จะย่อยสลายไป มันก็เป็นความจริงชัด ขึ้นมาๆ

ไอนี้เราไปบอกว่า มันปลอม มันปลอมหรือมันจริงละ เรามันมีสัญญาคือว่า เราไปยึดสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าอันนี้จริง อันนี้ปลอม อันนี้มันไม่มีเหตุไม่มีผล เราเลยไม่เจริญก้าวหน้า

แต่ถ้ามันเป็นปัจจุบัน เป็นปัจจุบันนะแล้วเราพิจารณาไป ถ้าพิจารณาไปนะพิจารณาของเราไป ต้องละสังโยชน์ นี่สิ่งที่ต้องละสังโยชน์ สิ่งที่เรามาพิจารณาไปคือปัญญามันแยกแยะแล้ว มันเป็นไตรลักษณ์ต่อหน้าแล้ว เวลาพิจารณาไป เวลามันปล่อย วับ! หายหมดเลย ถ้ามันปล่อย นี่คือตทังคปหาน มันปล่อย พิจารณาไปแล้วมันก็ปล่อย มันปล่อยหมดมันก็เด่นชัด จิตก็เด่นชัดๆ นี่มันปล่อยๆ

พอมันปล่อยอย่างนี้ ถ้ามันปล่อยอย่างนี้ มันพิจารณาเข้าไปๆ แล้วถ้ามันถึงที่สุดเห็นไหม เวลามันถึงที่สุดเวลามันขาด เวลาที่ว่า ต้องละสังโยชน์ๆ เวลามันขาด มันขาดเลย พอมันขาดนี้มันเห็นชัดๆ เลยกว่าสังโยชน์มันขาด แล้วเราบอกว่า เราจะละสังโยชน์แล้วสังโยชน์มันอยู่ไหน อะไรเป็นสังโยชน์ ก็ความสงสัย ความสงสัยความลบลบลาคือสังโยชน์ ก็มันสงสัยนี่

ความสงสัยความลบลบลาค่า ทำสักแต่ว่า จับจกดๆ อยู่นี่ คือตัวสังโยชน์ แล้วเราจะไปละสังโยชน์กันที่ไหน เพราะมันจับจกดอยู่ๆ มันปล่อยไม่ได้ อ้าว! ก็มันจับจกดอยู่ ก็ตัวมันเองนั่นเป็น ก็เราจับจกดอยู่นี่ไง ไอนี้เป็นไอนั้น ไอนั้นเป็นไอนี้ ไอนี้เป็นไอโน่น โอ๊ย! ไอโน่นเป็นอย่างนี้ ไอนี้เป็นอย่างนั้น นี่คืออะไร นี่สังโยชน์ แล้วไปละกันที่ไหน “ต้องละ” ที่นี้ไปละที่มัน มันก็จับจกดอยู่ ก็ไม่จับจกดละ ทิ้งเลย พอมันปล่อยหมดมันก็นอนบนหมอนไอง พอมันปล่อยแล้วมันก็นอนแผ่สองสสิ่งไอง อ้าว จะละตรงไหนละ ต้องละแล้วละตรงไหนละ

ทีนี้พระพุทธเจ้าถึงสอนไอง สอนเป็นอุบาย กาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาเข้าไปๆ เข้าไปเรื่อยๆ ต้องละสังโยชน์ แต่ไปละกันอย่างไร เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านสอนอย่างนี้ พิจารณาเข้าไปๆ จนถึงที่สุดแล้วถ้ามันขาด พอขาดแล้วเห็นเลย สังโยชน์ขาดไปเลย คั่งแขนขาดนะ ตัดแขนทิ้งเลย เหมือนเราตัดมือเราทิ้งเลย เรารู้ไหมว่ากิเลสมันขาดแน่นอน ทีนี้เข้าไป

นี่พูดเปรียบเทียบให้เห็นเยอะ เพราะคนที่อยู่ในสภาวะแบบนี้แล้วถามปัญหานี้ถามมาเยอะ ถามมาเยอะนะ เวลาภาวนาพอพิจารณากายแล้วมันปล่อย แล้วทำอะไรต่อไป มันก็เหมือนกับเราทำงาน พอทำงานเสร็จแล้วนี่แล้วมันไปอย่างไรต่อ แล้วอย่างไรต่อ แล้วทุกคนที่ถามมานี้มันไม่ใช่เด็กๆ ปัญญาชนทั้งนั้นนะ มันก็เหมือนว่า เอ๊ะ เราทำแล้วทำไมเราไม่รู้เรื่อง เราทำแล้วเราทำอะไรต่อไปๆ ก็ต้องทำซ้ำเข้าไปๆ ถึงเวลาจบนะ เวลาจบมันจบ เขาว่างานทางโลกจบ งานทางโลกจบคืองานมันจบอย่างนั้น แต่จริงๆ งานมันไม่จบเพราะมันต้องใช้ต่อเนื่องกันไป

แต่งานทางธรรม เวลาปล่อยวางๆ มันดั่งคปทาน แต่เวลามันขาด มันจบ มันจบเพราะอะไร กุปปธรรม อกุปปธรรม มันจะเป็นอกุปปธรรม สัพเพ ธัมมา อนัตตา ธรรมที่เป็นกุปปธรรม สัพเพ ธัมมา อนัตตา เวลามันพ้นจากความเป็นอนัตตา เพราะอนัตตาแล้วพอไปเห็นอนัตตาแล้วมันเป็นไตรลักษณ์ เห็นไหม นี่สัมปยุตต์เข้าไป วิปยุตต์คลายออกมา พอคลายออกมาถึงที่สุดมันจบ นั่นไงเป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรมจบเลย ธรรมแท้ๆ ธรรมแท้ๆ อฐานะที่จะเปลี่ยนแปลง อฐานะที่จะเคลื่อนไหว อฐานะหมดเลย โสคาบันเป็นโสคาบันตลอดไป สกิทาเป็นสกิทาตลอดไป อนาคาเป็นอนาคาตลอดไป ถ้าเป็นพระอรหันต์แล้วจบเลย จบแล้ว ไม่ต้องพูดกันเลย ไปพูดอีกไม่ได้เลย นี่มันทำอย่างนั้น

ฉะนั้น คนที่พยายามปรารถนาอยากให้เป็นไป ถ้าอยากให้เป็นไปแล้วเราต้องพยายามของเรา ทำซ้ำเข้าไปๆ ซ้ำเข้าไปนะ ซ้ำเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับเราก็คือเป็นประโยชน์เรา ถ้าไม่เป็นประโยชน์กับเราก็คือจบละ ฉะนั้นสิ่งนี้ต้องทำ ทำเพื่อประโยชน์นะ ถ้ามันเป็นประโยชน์กับปฏิบัติ

นี่พูดเต็มที่แล้ว เพราะคนถาม คนที่อยู่ในสถานะอย่างนี้ ฟังๆ อยู่ตอนนี้ มีมาถามปัญหานี้หลายคนมาก แล้วพยายามกระเสือกกระสนกันจะไปให้ได้แล้วไปไม่ได้ แล้วเป็นอย่างไรๆ ทั้งๆ ที่ว่า ถ้าเป็นทางโลก มันก็งานต่อหน้า ทำแล้วมันไม่จบ ทำอย่างไรๆ มันเป็นอำนาจวาสนานะ ถ้ามันมีกำลังพอ จิตมันพอ มันทำได้ แล้วพยายามทำของเราเพื่อประโยชน์กับเรานะ เอวัง